

Toutlemonde, Joe Sixpack en Joe Normal

Middenklasse, middeninkomens, middengroepen. In het Westen, in Amerika voorop, krimpen ze, in Azië, op Japan na, dijen ze uit. Wie zijn ze? Onze buitenlandse correspondenten portretteren ze voor u per land. Vandaag de eerste aflevering van een zomerserie over de middenklasse.

Ze heten monsieur Toutlemonde, Joe Sixpack, Joe Normal, Otto Normalverbraucher of, zoals in Nederland, Jan Modaal. Namen die staan voor de gemiddelde landgenoot, de middeninkomens, de middenklasse. De grootste gemeene deler van de samenleving die daarmee vaak ook de ruggegraat van diezelfde samenleving vormt.

Marketingtechnisch zijn ze interessant. Pak een willekeurige folder met verzekeringaanbiedingen uit het rek en duidelijk is hoe de doelgroep eruitziet. Vader, moeder en twee jonge kinderen. Zo belangrijk als de groep is voor de marketeers, zo belangrijk is deze voor de politiek. De middengroepen vormen de electorale massa. Zonder de middengroepen geen politieke macht. Vandaar de bijzondere belangstelling voor deze categorie bij genoeg alle politieke partijen. Mogelijk geworden doordat de ideologische scheidslijnen zijn vervaagd, waardoor elke partij zich volkspartij kan noemen en zich kan wenden tot de middengroepen.

De Duits-Amerikaanse politicoloog Otto Kirchheimer be-

Mark Kranenburg

schreef de toenemende betekenis van de middengroepen reeds in de jaren zestig toen hij het begrip *catch all party* introduceerde. Daarmee doelde hij op het verschijnsel dat de traditionele massapartijen uit het begin van de vorige eeuw zich na de Tweede Wereldoorlog steeds verder zijn gaan ontwikkelen tot vanuit het midden opererende bewegingen. Sindsdien mondt elke verkiezingstrijd uit in een slag om het midden.

Maar wie is nu die Jan Modaal die Jan met de Pet in het spraakgebruik heeft vervangen. Het weekblad *Haagse Post* deed in 1975 een poging met een portret van Piet Bodemeier, machinismeerder bij Hoogovens. Hij stond met zijn gezin bestaande uit vrouw en twee kinderen en zijn inkomen net onder de zienfondsgrens model voor de modale werknemer. Het was een relaas van iemand die op alle manieren de eindjes aan elkaar

moest zien te knopen. Bodemeier werd een begrip in het politieke debat in Den Haag. „Wij komen op voor de Piet Bodemeiers in de samenleving”, klonk het in de Tweede Kamer.

Het middeninkomen van dertig jaar geleden is qua welvaartspeil al lang niet meer het middeninkomen van nu. Hoogleraar economie van de publieke sector aan de Universiteit van Groningen Flip de Kam, destijds betrokken bij het ‘Bodemeierproject’, zegt: „De spreekwoordelijke man met de brommer op de pont van kwart over zeven zit nu in een leaseauto.”

De middeninkomens zijn juist wegens de breedte van de groep moeilijk in een concreet cijfer te vatten. Volgens De Kam kunnen in Nederland de inkomens van tussen de 30.000 en 80.000 euro tot de middeninkomens worden gerekend. Maar het gaat niet alleen om de economische categorie. Als middeninkomens veranderen in middengroepen gaan ook sociaal-culturele aspecten een rol spelen. Waar en hoe wonen ze, wat eten ze, wat vinden ze, wat willen ze? Kortom, de middengroep is de ultieme focusgroep. Overal ter wereld.